

Списание за наука

„Ново знание“

ISSN 2367-4598 (Online)

ISSN 1314-5703 (Print)

Академично издателство „Талант“

*Висше училище по агробизнес и развитие на
регионите - Пловдив*

New Knowledge

Journal of Science

ISSN 2367-4598 (Online)

ISSN 1314-5703 (Print)

Academic Publishing House „Talent“

*University of Agribusiness and Rural Development
Bulgaria*

<http://science.uard.bg>

EUROPEAN CORPORATE SUSTAINABILITY REPORTING DIRECTIVE - KEY HIGHLIGHTS

Radostina Bakardjieva

Economic Research Institute, Bulgarian Academy of Sciences, Sofia, Bulgaria

Abstract: The purpose of the publication is to present in a systematized format the main new highlights of the European directive on the reporting of enterprises in relation to sustainability. The main factors that determine the need to increase the requirements for business reporting to the public have been systematized. The new aspects underlying corporate accountability with economic, environmental and social dimensions have been identified. Specific recommendations for business practice have been formulated.

Keywords: enterprises, sustainability, European directive.

ЕВРОПЕЙСКА ДИРЕКТИВА ЗА ОТЧИТАНЕТО НА ПРЕДПРИЯТИЯТА ВЪВ ВРЪЗКА С УСТОЙЧИВОСТТА - ОСНОВНИ АКЦЕНТИ

Радостина Бакърджиева

Институт за икономически изследвания при Българска академия на науките - София

Резюме: Целта на публикацията е да представи в систематизиран формат основните нови акценти на Европейската директива за отчитането на предприятията във връзка с устойчивостта. Систематизирани са основните фактори, които обусловят необходимостта от повишаването на изискванията към докладването на бизнеса пред обществото. Идентифицирани са новите аспекти, залегнали във фундамента на корпоративната отчетност с икономически, екологични и социални измерения. Формулирани са конкретни препоръки към стопанската практика.

Ключови думи: предприятия, устойчивост, Европейска директива.

ВЪВЕДЕНИЕ

Европейската директива за отчитането на предприятията във връзка с устойчивостта е най-актуалният документ, формулиращ качествено нови изисквания пред оповестяването на нефинансова информация относно стабилността на бизнеса с цел своевременното идентифициране както на системните рискове, така и на новите възможности пред компаниите с цел повишаването на фирмената, национална и европейска конкурентоспособност. Нейното прилагане е гарант за предоставянето на обективна, достоверна, актуална и съпоставима информация относно екологичните и социални политики на компаниите, свързани с персонала, съблюдаването на правата на човека, както и борбата с корупцията и подкупите.

ФАКТОРИ, КОИТО НАЛАГАТ АКТУАЛИЗИРАНИЯ ВАРИАНТ НА ЕВРОПЕЙСКАТА ДИРЕКТИВА ЗА ОТЧИТАНЕ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА ВЪВ ВРЪЗКА С УСТОЙЧИВОСТТА

Отчитането на компаниите във връзка с устойчивостта е нов осъвременен формат на нефинансово/ устойчиво представяне на предприятията. В теорията и практиката през последните години се наложи мнението, че дългогодишно употребяваният термин «нефинансова информация» е неточен, поради асоциацията, че въпросната информация няма финансови измерения. На практика обаче екологичните, социалните измерения и параметрите за отчитане на съблюдаването на правата на бизнеса и човека, се оказват изключително съществени фактори, които оказват директно въздействие върху финансовите резултати на предприятията. В резултат на активни дискусии на европейско и национално ниво новата формулировка «информацията за устойчивостта» замени предходния термин «нефинансова информация».

На практика Директивата относно отчитането на предприятията във връзка с устойчивостта/ ЕК, 189 Финал/ разширява и актуализира постановките на Директивата за оповестяване на финансовата информация /ЕК, 2014, 95/ и Насоките относно оповестяването на нефинансовата информация / Европейска комисия, 2017/С/ 1/.

Новата Европейска директива е комплексен ориентир за устойчиво развитие в многоизмерен план с дългосрочна фирмена, национална, европейска и международна перспектива. Основните насоки на новата директива са в пълно съответствие със 17-те цели и 169 задачи в областта на устойчивото развитие / ЦУР /. Естествено, фокус е задача 12.6 показател 1, която поставя изискване големите и транснационални компании да предоставят обективна информация за прилагането на устойчиви методи на производство и да докладват комплексни данни за рационалното използване на ресурсите в своите годишни отчети.

С не по-малка значимост е изпълнението на ЦУР 1 и 2 относно изкореняването на бедността, в контекста на приноса на бизнеса в тази насока чрез създаване на работни места. Трета, четвърта, пета и осма ЦУР – Здраве и условия на труд, Качествено образование, Равенство на половете, Достоеен труд и икономически растеж също са заложили като социален код при ориентирането на бизнес инициативите в реална конкурентна среда с насоченост към генериране на икономически растеж и нова заетост. Съхраняването на морската и сухоземна екосистеми / ЦУР 14 и 15/ са поставени като устойчиви цели при наблюдението на въздействието на бизнеса върху околната среда и биоразнообразието, индикирани в тълкуваната директива. ЦУР 16 дефинира изискванията към отговорно функциониране на държавните институции в контекста на своевременното екологично и социално законодателство и създаването на стимули за мотивиране на бизнеса. ЦУР 17 /Партньорство в интерес на устойчивото развитие/ предполага изучаването на чужд опит , активно сътрудничество в рамките на ЕС и конструктивно взаимодействие между бизнес-държава и неправителствен сектор .

В този смисъл основните акценти на анализирания директива са в пълно съответствие с изпълнението на ЦУР на ООН и предполагат постигането на синергичен ефект с различни измерения и на различни йерархични нива- индивид, фирма, държава, ЕС, международна общност.

Следователно, в този контекст един от факторите, изискващи актуализирането на директивата за отчитане на устойчивостта, е по-пълното съответствие на европейския вариант на отчетност спрямо международните универсални изисквания, заложи в ЦУР.

Съществен фактор, който налага нов подход към отчитането на устойчивостта, са и влезлите в действие нови нормативни международни документи като Европейски зелен пакт / ЕК, 2019, ЕК, 2020 / и Финансиране на устойчивия растеж / ЕК, 2018, 097 Финал/, като утвърден европейски план за действие. С първия документ се повишават изискванията към опазване, съхранение и увеличаване на природния капитал, опазване от рисковете и негативните въздействия, свързани с околната среда, както и постигането на неутралност по отношение на климата.

«Целта на Европейския зелен пакт е превръщането на ЕС в модерна, конкурентоспособна икономика с ефективно използване на ресурсите, без нетни емисии на парникови газове до 2050». /

ЕК, Европейски законодателен акт за климата, 2020/ 0036

Новите комплексни изисквания при отчитането на устойчивостта на бизнеса, заложи в актуализираната директива, са интегрирани посредством по-високите изисквания за прозрачност, които се поставят от заинтересованите страни- обществото като цяло, инвеститори, държавни институции, местна общност, работници.

През последните години инвеститорите и субектите, управляващи финансови активи, като отговорни институционални субекти, непрекъснато предявяват по-високи претенции към устойчивостта на своите инвестиции в процеса на информиран избор, а също и при отчитането на реалното въздействие на инвестициите върху хората и околната среда. Използването на информация за устойчивостта на компаниите е само един от аспектите, които отчитат инвеститорите- като купувачи на акционерни дялове. Те обаче са отговорни като емитенти на инвестиционни продукти, чрез които трябва да постигат определени цели, обвързани с устойчивостта.

Втора група заинтересовани страни, имаща потребност от разкриване на информация относно устойчивостта на предприятията, са бизнес партньорите и неправителствените организации. Доставчици и клиенти отчитат въздействието на екологичните и социални практики на фирмите от позициите на устойчиво функциониране на веригите за създаване на стойност, в частност финансова стойност.

Изключително важен фактор, който налага появата на преформатираната директива е строгото прилагане на принципа на двойната същественост. Това означава необходимост от предоставяне на систематизирана информация за екологичните и социални ефекти от дейността на предприятията. Новото обаче е, че предприятията се нуждаят от информация за негативните въздействия, които се оказват върху тях и в резултат от което, те претърпяват значителни загуби- климатични явления, пандемия, здравни рискове и пр.

Съблюдаването на принципа на двойната същественост допринася за редуциране на системните рискове на фирмено и национално ниво, поставя фокус към преодоляването на значими социални, здравни и екологични проблеми, укрепва доверието между фирмите и техните контрагенти- доставчици и клиенти, както и повишава доверието на обществото.

Като следващ фактор за необходимостта от предоставяне на информация относно устойчивостта на предприятията в съответствие с новата директива може да се посочи необходимостта от минимизиране на информационната асиметрия и в резултат –

редуциране на транзакционните разходи на предприятията, които оперират на капиталовите пазари.

Изискванията на новата европейска директива са адекватна реакция на незадоволителните резултати от многогодишните усилия на националното регулиране в областта на предоставянето на обективна нефинансова информация, към което някои страни като Нидерландия, Дания и др. проявяват висока активност през последните години, а други – реагират с пасивни стратегии и политики при отчитането на устойчивостта.

Безспорно е въздействието на предоставянето на информация за устойчивостта върху утвърждаването на репутацията и бренда на компаниите.

Като следваща причина за необходимостта от изпълнение на изискванията на Директивата за устойчивостта е категоричното изясняване на съотношенето задължителност и доброволност при отчитане на корпоративната устойчивост, както и отхвърлянето на опции за несъгласуваност между финансова и нефинансова/ устойчива информация.

Всичко това обуславя необходимостта от актуализиран вариант на Европейската директива за отчитане на устойчивостта на компаниите с цел разкриване на техния потенциал за конкурентоспособност и стабилност.

НОВИ АКЦЕНТИ В ЕВРОПЕЙСКАТА ДИРЕКТИВА ОТНОСНО ОТЧИТАНЕТО НА ПРЕДПРИЯТИЯТА ВЪВ ВРЪЗКА С УСТОЙЧИВОСТТА

- Новата европейска директива актуализира и конкретизира обхвата на компаниите, които трябва да представят Доклади за устойчивостта. Според нея 49 000 предприятия в ЕС /75% от оборота на всички предприятия с ограничена отговорност/ се налага да отчетат реалния напредък при постигането на корпоративна устойчивост, спрямо 11 600 европейски предприятия /47% от оборота на всички предприятия с ограничена отговорност/. За сравнение понастоящем само 20% от големите предприятия прилагат комплексни стандарти за отчитане във връзка с устойчивостта. /ЕК, 2021/

- Според новата директива изисквания за публично отчитане на устойчивостта освен към големите предприятия със служители над 500 души, предприятия от обществен интерес и големи компании майки с отчетност на консолидирана основа, се поставят и спрямо всички големи предприятия и всички предприятия, регистрирани, както и нерегистрирани на регулираните пазари. Необходимостта от прилагането на директивата за отчитането на устойчивостта спрямо нерегистрираните на регулирания пазар големи предприятия се налага във връзка с утвърждаването на техните позиции във веригата на доставки и по повод на оценката на въздействието им върху обществото и околната среда. На устойчива отчетност подлежат и предприятия, които въпреки че не са регистрирани в ЕС, оперират с акции и облигации на европейските регулирани пазари.

- Според директивата за отчитане на предприятията във връзка с устойчивостта в новия и вариант регистрираните на регулираните пазари МСП също попадат в обхвата на предприятията, които задължително трябва да предоставят отчети по повод постигнатите устойчиви резултати. Идеята е да се гарантира защита на инвеститорите и да се мотивира отговорното поведение на МСП във веригата на стойността, включително и финансовата верига на стойността. Нерегистрираните на регулираните пазари МСП могат да отчетат прогреса, достигнат по пътя към устойчивото им функциониране доброволно въз основа на пропорционални стандарти, които следва да бъдат прилагани спрямо тях.

- Директивата за отчитане на предприятията във връзка с устойчивостта поставя завишени изисквания към отчетността на институционалните инвеститори- кредитни институции, застрахователни предприятия, инвестиционни дружества. Ефектът е в това, че потребителите имат възможност да получават обективна информация за рисковете на съответните институционални субекти при въздействието им върху околната среда и

обществото като цяло, въз основа на което да направят своя информиран избор на застрахователен или инвестиционен агент.

- Приетата през 2021 директива задължава предприятията да оповестяват по-широк кръг от информация относно своите нематериални активи- интелектуален, човешки, социален и репутационен капитал, за уменията и компетенциите, включително информация за научно-изследователската и развойна дейност. Всички тези аспекти са включени като обект на мониторинг и оценка от Директивата за отчитане на устойчивостта.

- Ключов инструмент за изпълнението на изискванията на Директивата за устойчивост от 2021 г. е прилагането на международни стандарти за отговорно бизнес поведение, корпоративна социална отговорност и устойчиво развитие. Тяхната основна функция е да служат като „мек регулатор“ на провежданите фирмени политики и стратегии без административен натиск чрез законодателно регулиране. В обхвата на тези стандарти се включват Ръководните принципи на ООН за правата на човека, Ръководните насоки на ОИСР за мултинационалните предприятия, Насоките на ОИСР по надлежна проверка за отговорно бизнес поведение, Глобална инициатива за отчетност, Стандарти за отчитане на устойчивото развитие, Стандарти за оповестяване на информация относно климата и др.

- Отчитайки ключовите постановки на Европейския стълб за социалните права, Директивата за устойчивостта поставя много по-високи изисквания към оповестяване на социалната информация във връзка със съблюдаването на правата на човека и бизнес правата на трудещите се в насока към спазване на основните свободи и демократични принципи, залегнали в конвенциите на ООН.

- Новата Европейска директива за отчитането на устойчивостта повишава изискванията към корпоративното управление в посока към по-задълбочено разкриване на многообразието в управителните съвети от гледна точка на участието на жените в тях.

- Повишават се изискванията към комплексен цифров формат на предоставяната информация, свързана с устойчивостта на предприятията.

- Въведените изисквания за задължителен одит от независими доставчици на одитни услуги създава благоприятни предпоставки за повишаване на достоверността и контрола върху предоставяната информация.

Следователно, Европейската директива за отчитането на предприятията във връзка с устойчивостта е нов, актуализиран и систематизиран на много високо ниво европейски документ за комплексна оценка на отговорното корпоративно поведение, който изисква обективно, достоверно оповестяване на положителните и негативните ефекти от дейността на бизнеса с екологични, социални и управленски измерения пред цялото общество.

ПРЕПОРЪКИ КЪМ ИЗГРАЖДАНЕ НА АРХИТЕКТУРАТА НА ОТЧИТАНЕТО НА УСТОЙЧИВОСТТА

Изграждането на архитектурата на отчитането на устойчивостта на предприятията изисква активни усилия както на държавните институции, така и на предприятията в различни насоки- нормативно- правни, институционални и кадрови.

Нормативно-правните аспекти са свързани с необходимостта от активно съдействие на държавните институции и регулатори във връзка с оказването на пълна подкрепа на предприятията по повод запознаването им с изискванията на отчетността на устойчивостта на бизнеса. От изключително важно значение е разработването на национална система за отчетност по въпросите, свързани с устойчивостта, която да е в пълно съответствие с международните стандарти за устойчивост.

Препоръчително е да се състави панел от съществуващи и препоръчителни нормативни актове и инициативи, приложими при разработването на национална система на отчетност по въпросите на устойчивостта.

Необходимо е обществеността да има реален достъп до информация относно ключовите изисквания на отчетността, и обратно- обществеността да прави бележки и препоръки към нейното усъвършенстване.

Препоръчително е прилагането на стимулиращи лостове под формата на публични награди, премии, субсидии и др. с цел повишаването на мотивацията на предприятията към комплексно изпълнение на изискванията за обективно отчитане на прогреса за достигане на стабилност и устойчивост.

От гледна точка на институционалните аспекти е необходимо създаването на национална институция, която да е отговорна за мониторинга, съблюдаването, изпълнението и контрола към отчетността по въпросите на устойчивостта.

Наложително е функционирането на всички институционални структури в синхрон-регулируещи органи, счетоводни фирми, предприятия, висши училища.

Във връзка с функционирането на добре обучен и компетентен кадрови потенциал е необходимо активирането на висшите училища във връзка с разработването на програми и нови учебни планове, изискващи задълбочено запознаване с проблемите на отчитането, свързани с устойчивостта.

Нужно е също установяването на активно партньорство между държавната администрация, бизнес асоциациите, неправителствените организации, счетоводните и одитни организации в направление към единни и синхронизирани активности.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Директивата относно отчитането на предприятията във връзка с устойчивостта е най-актуалният европейски документ, удостоверяващ необходимостта от достоверна и сравнима информация относно напредъка на компаниите за достигане на стабилност и утвърждаване на тяхната конкурентоспособност. Чрез нея се постига комплексно изпълнение на изискванията на финансовата, екологична и социална таксономия на европейско равнище.

ЛИТЕРАТУРА

1. European Commission, Directive 2014/95/EU of 22 October 2014 regards disclosure on non-financial and diversity information
2. Европейска комисия, Официален вестник на ЕС, Насоки относно оповестяването на нефинансова информация, 2017/C/1
3. Европейска комисия, Директива относно отчитането на предприятията във връзка с устойчивостта, 2021, COM /2021/ 189 Финал
4. ЕК, 2018, План за действие: Финансиране на устойчив растеж, 2018, 097 Финал
5. ЕК, /2019/, Европейски зелен пакт, COM /2019/, 640 Финал и COM /2020/ 440 Финал
6. ЕК, Европейски законодателен акт за климата, 2020/ 0036
7. UNCTAD, (2018), Reporting on the Sustainable Development Goals, Ser. RP